

3/p/m

MINISTER
NAUKI I SZKOLNICTWA WYŻSZEGO

MNiSW-DFS-ZWSP-615-4891-19/ASZ/11

Warszawa, 7 stycznia 2011 r.

Pan
prof. dr hab. Edward Malec
Przewodniczący
Krajowej Sekcji Nauki NSZZ „Solidarność”

Szanowny Panie Przewodniczący,

w nawiązaniu do pisma z dnia 1 grudnia 2010 r. nr 89/W/10, skierowanego za pośrednictwem Marszałka Sejmu, do Prezesa Rady Ministrów oraz przekazanego w dniu 20 grudnia 2010 r. – według kompetencji – do Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego, przedkładam następujące stanowisko wobec poszczególnych propozycji.

1. Odnosząc się do postulatu dotyczącego zagwarantowania środków w budżecie państwa, traktowanych w kategorii „ładu płacowego” w uczelniach publicznych, należy zauważyć, iż kwestie związane z kształtowaniem środków na wynagrodzenia oraz poziom przeciętnych wynagrodzeń, w ramach stosunku pracy, dla pracowników uczelni publicznych określają art. 93 ust. 1, art. 151 ust. 1 oraz ust. 4 i ust. 8 ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. – *Prawo o szkolnictwie wyższym* (Dz. U. Nr 164, poz. 1365, z późn. zm.).

Natomiast zasady podziału dotacji dla uczelni ustanowione są w rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 9 maja 2008 r. w *sprawie zasad podziału dotacji z budżetu państwa dla uczelni publicznych i niepublicznych* (Dz. U. Nr 89, poz. 544, z późn. zm.).

Dotacja stacjonarna dla danej uczelni określana jest według jednolitej formuły algorytmicznej podziału dotacji – zgodnie z załącznikiem nr 1 do ww. rozporządzenia. Najistotniejszy element formuły algorytmicznego podziału dotacji stacjonarnej – z punktu widzenia zapewnienia ciągłości funkcjonowania uczelni – stanowi podstawa naliczenia dotacji z roku poprzedniego (70%), natomiast pozostała część kwoty dotacji stacjonarnej (30%) rozdysponowywana jest przy uwzględnieniu:

- ✓ liczby studentów studiów stacjonarnych, liczby uczestników stacjonarnych studiów doktoranckich oraz wskaźników kosztochłonności studiów stacjonarnych dla poszczególnych kierunków studiów i dziedzin nauki (składnik studencko-doktorancki),
- ✓ liczby nauczycieli akademickich (składnik kadrowy);

E.M.

- ✓ elementów stymulujących aktywność uczelni akademickich na polu rozwoju dydaktyki i badań naukowych (składnik uprawnień i składnik badawczy);
- ✓ współpracy międzynarodowej (składnik wymiany i liczba profesorów zagranicznych w składniku kadrowym);
- ✓ zapewnienia odpowiedniego poziomu kształcenia (składnik zrównoważonego rozwoju), poprzez relację między liczbą kształconych studentów i doktorantów a liczbą wykwalifikowanej kadry naukowo-dydaktycznej uczelni.

W art. 151 ust. 1 ustawy – *Prawo o szkolnictwie wyższym* wysokość przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w uczelni publicznej, w poszczególnych czterech grupach pracowników, ustanowiono w relacji do kwoty bazowej, określanej w ustawie budżetowej dla pracowników wymienionych w art. 5 pkt 1 lit. a ustawy z dnia 23 grudnia 1999 r. o *kształtowaniu wynagrodzeń w państwowej sferze budżetowej oraz o zmianie niektórych ustaw* (Dz. U. Nr 110, poz. 1255, z późn. zm.). Kwota przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia pracowników uczelni publicznej w relacji do kwoty bazowej (obecnie 1.873,84 zł) nie powinna być niższa:

- a) w grupie stanowisk profesorów – od 391,8% ($391,8\% \times 1.873,84 \text{ zł} = 7.341,7 \text{ zł}$),
- b) w grupie stanowisk docentów, adiunktów i starszych wykładowców, starszych kustoszy dyplomowanych, starszych dokumentalistów dyplomowanych, kustoszy dyplomowanych i dokumentalistów dyplomowanych, a także adiunktów bibliotecznych i adiunktów dokumentacji i informacji naukowej – od 261,2% ($261,2\% \times 1.873,84 \text{ zł} = 4.894,5 \text{ zł}$),
- c) w grupie stanowisk asystentów, wykładowców, lektorów, instruktorów, asystentów bibliotecznych, asystentów dokumentacji i informacji naukowej oraz w grupie pracowników niebędących nauczycielami akademickimi – od 130,6% ($130,6\% \times 1.873,84 \text{ zł} = 2.447,2 \text{ zł}$).

Należy podkreślić, iż od 2005 r., a więc od wejścia w życie obecnie obowiązującej ustawy – *Prawo o szkolnictwie wyższym*, Ministerstwo nie określa już planów wynagrodzeń dla uczelni. Poziom przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia pracowników danej uczelni publicznej zależy od autonomicznie przez nią kształtowanej polityki kadrowej, w tym zwłaszcza od wielkości zatrudnienia.

Zgodnie z art. 151 ust. 4 i ust. 8 ustawy – *Prawo o szkolnictwie wyższym* to senat uczelni samodzielnie określa środki na wynagrodzenia dla pracowników w ramach środków posiadanych przez tę uczelnię oraz może przeznaczyć dodatkowe środki na wynagrodzenia, jeśli uczelnia posiada na ten cel środki pochodzące z innych źródeł niż określone w art. 94 ust. 1 tejże ustawy. Oznacza to, iż środki na wynagrodzenia, w tym wynikające ze stosunku pracy (wynagrodzenia osobowe wraz z dodatkowym wynagrodzeniem rocznym), są ustalane przez senaty uczelni w ramach środków pochodzących z dotacji z budżetu państwa oraz z przychodów własnych (pozabudżetowych).

Warto wskazać, iż z przedstawionych przez uczelnie publiczne (wraz z niepublicznymi uczelniami katolickimi finansowanymi z budżetu państwa na zasadach uczelni publicznych) danych o przeciętnym zatrudnieniu i wynagrodzeniach wynikających ze sprawozdania z wykonania planu rzeczowo – finansowego (sporządzanego na podstawie art. 100 ust. 2 ustawy – *Prawo o szkolnictwie wyższym*) za 2009 rok, obejmującego łącznie 64 uczelnie akademickich i 36 uczelnie zawodowych

wynika, że przeciętne wynagrodzenia miesięczne ze stosunku pracy, w skali ogółu tych uczelni kształtowały się następująco:

- a) w grupie stanowisk profesorów – na poziomie o 14,3% wyższym od wskazanej powyżej kwoty 7.341,7 zł;
- b) w grupie stanowisk docentów, adiunktów i starszych wykładowców – na poziomie o 4,9% wyższym od kwoty 4.894,5 zł;
- c) w grupie stanowisk asystentów, wykładowców, lektorów, instruktorów, asystentów bibliotecznych, asystentów dokumentacji i informacji naukowej oraz – na poziomie o 24,9% wyższym od kwoty 2.447,2 zł,
- d) w grupie pracowników niebędących nauczycielami akademickimi – na poziomie 28,7% wyższym od kwoty 2.447,2 zł.

W świetle przedstawionych regulacji ustawowych brak jest podstaw formalnych dla zmiany punktu odniesienia kształtowania przeciętnych wynagrodzeń w grupach pracowniczych przez uczelnie publiczne, z przyjętej w ustawie – *Prawo o szkolnictwie wyższym*, relacji do kwoty bazowej określonej w ustawie budżetowej na dany rok, na postulowaną relację 3:2:1:1 do przeciętnego wynagrodzenia w gospodarce narodowej. Spełnienie wniosku NSZZ „Solidarność”, wymagałoby przeznaczenia z budżetu państwa dodatkowych nakładów w wysokości ponad 1,7 mld zł (przy uwzględnieniu finansowania postulowanego poziomu wynagrodzeń, wraz z pochodnymi z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne i Fundusz Pracy oraz odpisów na zakładowy fundusz świadczeń socjalnych). W tym kontekście należy zaznaczyć, iż zgłoszona w trakcie prac parlamentarnych poprawka Sejmowej Komisji Edukacji, Nauki i Młodzieży do projektu ustawy budżetowej na rok 2011, dotycząca zwiększenia o 500 mln zł wydatków w części 38 – Szkolnictwo wyższe, z przeznaczeniem na podwyżki dla pracowników uczelni publicznych, nie została przyjęta przez Sejm. RP.

2. Postulat dotyczący zagwarantowania środków z budżetu państwa na wydatki rzeczowe w uczelniach publicznych na poziomie stanowiącym około 25% środków na wynagrodzenia ma charakter modelowy.

Zgodnie z postanowieniami art. 93 ust. 2 ustawy – *Prawo o szkolnictwie wyższym* wydatki planowane na finansowanie działalności uczelni publicznych, w części nie dotyczącej wynagrodzeń, a więc wydatki pozapłacowe (rzeczowe), waloryzowane są corocznie, co najmniej o średnioroczny wskaźnik wzrostu cen towarów i usług ustalony w ustawie budżetowej na dany rok budżetowy.

Wynikający z ww. przepisu dwuczynnikowy mechanizm kalkulowania środków w planowanych dotacjach budżetu państwa dla uczelni publicznych, poprzez uwzględnienie waloryzacji budżetowej środków na wynagrodzenia oraz środków pozapłacowych według odrębnych reguł, nie wyznacza zarazem normatywnych proporcji tych grup środków w kalkulacji planowanych dotacji dla uczelni publicznych w obszarze działalności dydaktycznej. Wyższa dynamika wzrostu nominalnego środków na wynagrodzenia od wzrostu nominalnego środków na wydatki pozapłacowe kalkulowanych w tych dotacjach, powoduje automatycznie zmniejszanie się udziału wydatków pozapłacowych w proporcjach omawianych grup środków w ramach kalkulacji dotacji.

Zahamowanie wzrostu nominalnego wynagrodzeń, co ma miejsce w 2011 r., przy jednoczesnym uwzględnieniu wzrostu nominalnego środków na wydatki pozapłacowe, z tytułu waloryzacji inflacyjnej o 2,3% poprawia zarazem proporcję tych grup wydatków na rzecz wydatków pozapłacowych.

Spowodowało to w konsekwencji zmniejszenie udziału środków, które są przeznaczane przez uczelnie na finansowanie wydatków pozapłaćcowych w zakresie dotacji stacjonarnej.

Wspomniany mechanizm dwuczynnikowego, waloryzacyjnego kształtowania wydatków budżetu państwa w dotacjach dla uczelni publicznych nie przewiduje formalnego rozwiązania wyrównawczego, dla stabilizacji bądź wzrostu udziału środków na wydatki pozapłaćcowe, w przypadkach wyższej dynamiki wzrostu środków na wynagrodzenia angażowanych z tych dotacji.

Należy również zauważyć, iż w ramach planów rzeczowo-finansowych uczelnie publiczne finansują wydatki rzeczowe związane z bieżącym funkcjonowaniem uczelni, zarówno z przychodów pochodzących z dotacji z budżetu państwa, jak i z przychodów własnych pozyskiwanych ze źródeł pozadotacyjnych, wynikających w szczególności z art. 98 ust. 1 ustawy.

3. Nie wydaje się również właściwe formułowanie postulatu określającego poziom zapewnienia w 2011 r. minimalnego udziału środków finansowych z budżetu państwa w relacji do Produktu Krajowego Brutto w wysokości 0,6% na naukę i 1,2% na szkolnictwo wyższe, zwłaszcza w sytuacji ryzyka przekroczenia progu 55% dla relacji kwoty państwowego długu publicznego do PKB oraz konieczności podjęcia działań ograniczających to zagrożenie. Nie budzi wątpliwości, że poziom finansowania nauki i szkolnictwa wyższego nie powinien być kształtowany przypadkowo. Nie wydaje się jednak zasadne – dość często sugerowane – uzależnianie wzrostu znaczenia nauki i szkolnictwa wyższego od poziomu finansowania relacjonowanego do PKB. Poziom i dynamika zmian PKB uzależnione są od złożonej gamy czynników wewnętrznych i zewnętrznych, a w tym kontekście poziom finansowania nauki i szkolnictwa wyższego byłby pochodną tych uwarunkowań.

Wydaje się zatem, że w najbliższych latach istotne znaczenie dla tych dziedzin ma przede wszystkim poprawa efektywności wydatkowania środków publicznych na naukę i szkolnictwo wyższe. Wiąże się to zarazem z istotnymi uwarunkowaniami ich funkcjonowania dotyczącymi optymalnego wiązania działalności naukowej z gospodarką i zmieniającymi się potrzebami społecznymi oraz wieloletnią perspektywą zmniejszania się rozmiarów kształcenia w szkołach wyższych, w wyniku procesów demograficznych.

W uzasadnieniu do projektu ustawy *o zmianie ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym, ustawy o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki oraz o zmianie niektórych innych ustaw z dnia 10 września 2010 r.* przewiduje się, iż utrzymany zostanie dotychczasowy poziom finansowania uczelni publicznych z zachowaniem corocznej waloryzacji przy jednoczesnym uruchomieniu dotacji podmiotowej na finansowanie zadań projakościowych, która zasilana będzie przez wzrost wydatków państwa na szkolnictwo wyższe. Dodatkowo, dystrybucja dotacji, o której mowa w art. 94 ust. 1 pkt 1 ustawy, będzie oparta o zmodyfikowany algorytm podziału wzmacniający wpływ mierzalnych efektów pracy uczelni na wysokość przyznawanej dotacji.

W uzasadnieniu tym szacowano, w zakresie największej dotacji dla uczelni publicznych, która stanowi przychód działalności dydaktycznej, a więc dotacji na zadania związane z kształceniem studentów studiów stacjonarnych, uczestników stacjonarnych studiów doktoranckich i kadr naukowych oraz utrzymaniem uczelni, w tym na remonty, zwanej dotacją stacjonarną, że realny wzrost dotacji stacjonarnej w 2012 r. (po uwzględnieniu czynnika inflacji) wynosić będzie nie mniej niż 2,5% (przy założeniu ponad 2,5% wzrostu PKB w 2012 r.) lub nie mniej niż połowę wzrostu PKB w przypadku, gdy wskaźnik PKB będzie niższy niż 2,5%.

Tak wyliczone wzrosty będą przeznaczone na:

- wzrost wynagrodzeń na poziomie celu inflacyjnego;
- dotację podmiotową na finansowanie zadań projakościowych.

Jeśli wzrost PKB będzie niższy od 2,5% rocznie, wówczas wartość dotacji podmiotowej na finansowanie zadań projakościowych zostanie odpowiednio do nakładów z budżetu ograniczona, a część zadań przeznaczona do finansowania z tych środków zostanie odłożona w czasie.

Z wyrazami szacunku

z up. Ministra
PODSEKREJARIARZ STANU

prof. Zbigniew MARCINIAK

Do wiadomości:

- 1) Kancelaria Prezesa Rady Ministrów;
- 2) Kancelaria Sejmu.